

A Magyar Köztársaság nevében!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Gál Péter ügyvéd (1037 Budapest, Bokor u. 9-13.) által képviselt felperesnek a Pénzügyminisztérium (ügyintéző dr. Rózsa Erzsébet jogtanácsos, 1051 Budapest, József nádor tér 2-4.) által képviselt alperes elleni kötvénykövetelés iránti perében a Fővárosi Bíróság 2007. szeptember 6-án kelt 15.G.40.267/2007/12. számú ítélete ellen az alperes által benyújtott fellebbezés folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 6.000 (hatezer) forint másodfokú perköltséget.

Az alperes által le nem rótt 7.000 (hétezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint az 1945. évi X. törvénycikk 2.§-ának (2) bekezdése felhatalmazta a pénzügyminisztert arra, hogy az állam folyó bevételei által nem fedezhető kiadások fedezetének megszerzése iránt hitelműveletek útján intézkedjék.

A 6.620/1946.ME számú rendelet 1.§-a akként rendelkezett, az 1945. évi V. törvénycikkkel becikkezett fegyverszüneti egyezmény alapján aot terhelő egyes kötelezettségek teljesítésének céljára az 1946. év végéig igénybevett mezőgazdasági termények, termékek és állatok átvételi árát búza értékben kell megállapítani. A 2.§ (1) bekezdése értelmében az 1.§ alá eső termények, termékek és állatok átvételi árát a Kincstár bemutatóra szóló, az 1946. évi július 1-jétől évi 4 %-kal kamatozó búza névértékű államadóssági kötvénnyel elégíti ki. A (2) bekezdés szerint a kötvények az 1945. évi X. törvénycikk 2.§-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Magyar Köztársaság 4 %-kal kamatozó búza értékben megállapított államadóssága elnevezéssel különböző búza névértékű címletekben kerülnek kiállításra. A 4.§ (1) bekezdés úgy rendelkezett, a Kincstár a kibocsátott kötvényeket az azokon feltüntetett búzamennyiség és annak az 1946. évi július 1-jétől járó évi 4 %-os kamata készpénz egyenértékének kifizetésével 1948. december 31-én váltja be.

A 11.710/1948. Kormány számú rendelet 1.§-ának (1) bekezdése a kötvények visszafizetésének határidejét akként módosította, hogy a kötvényeket az állam 1949. január 1-jétől számított tíz év alatt váltja be. A (2) bekezdés értelmében az évenként beváltásra kerülő kötvények sorszámát sorsolással kell megállapítani.

A felperes birtokában van 11 db C betűjelű, a Magyar Köztársaság által 1946. július 1-jén 100 kg búza pénzbeli egyenértékéről kibocsátott, 4 %-kal kamatozó bemutatóra szóló államadóssági kötvény. (A kötvények sorszáma: 0,223.976; 0,224.222; 0,223.977; 0,223.975; 0,223.888; 0,223.834; 0,224.274; 0,224.226; 0,223.833; 0,223.808; 0,223.813.)

Felperes a 2006. szeptember 20-án fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel indult, a 2007. január 12-én kézbesített fizetési meghagyással szemben előterjesztett alperesi ellentmondás folytán perré alakult eljárásban előterjesztett, többször módosított keresetében alperest 2.200 forint, és annak 2004. szeptember 28. napjától a kifizetés napjáig járó mindenkorai törvényes késedelmi kamata, valamint a perköltség megfizetésére kérte kötelezni. Keresetét az 1960. évi 11. tvr. (Ptk.é.I.) 75.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Ptk. 198.§-ának (1) bekezdésére és 338/A.-338/D.§-aira alapította.

Egyebek mellett előadta, a perbeli kötvényeket törvényes öröklés jogcímén a 2005. június 14-én jogerőre emelkedett pót-hagyatékátadó végzéssel szerezte meg. A kötvények kibocsátásával jogelődje és az alperes között a kibocsátáskor hatályos jogszabályok és a kötvényekben rögzített általános szerződési feltételek szerint kölcsönszerződés jött létre. Alperes a szerződésben vállalt fizetési kötelezettségének nem tett eleget, ezért a tőkeösszeget és a kamatot megfizetni tartozik részére. Az egyes kötvények alapján fizetendő, 100 kg búza ellenértékében

meghatározott összeget az ügyleti kamatokkal együtt 200 forintban (60 forint/100 kg búza + 2,4 forint éves ügyleti kamat) jelölte meg egy korábbi perben született jogerős ítéletben foglaltakra utalva.

Kifejtette azt is, a perbeli kötvényeken alapuló igény bírósági úton történő érvényesítését az 1948. december 24-én hatályba lépett 13.110/1948. Kormány számú rendelet kizárta. E jogszabályt a 86/1987.(XII.29.) MT rendelet 1987. december 31-én helyezte hatályon kívül, így a követelés csak 1988. január 1-jétől vált érvényesíthetővé, az elévülés ezen időpontig nyugodott. A Ptk.é.l. 85.§ (3) bekezdésében foglaltak szerint alkalmazandó korábbi jog rendelkezései, így a Magyar Magánjogi Törvényjavaslat (MTJ) 1293.§-a és az 1881. évi XXXIII. törvénycikk 42.§-a alapján az elévülés nyugvásának megszűnését követően még húsz év állt rendelkezésre az igény érvényesítésére, keresete nem késett el.

A Ptk.é.l. 75.§ (1) bekezdésében és 95.§-ában foglaltakra utalva egyebekben arra is hivatkozott, a perbeli kötvényekből eredő követelésre is irányadóak a Ptk. tulajdonjogi szabályai, így a Ptk. 115.§ (1) bekezdésének azon rendelkezése, amely szerint a tulajdoni igények nem évülnek el. A kötvényekre vonatkozó speciális jogszabályként ugyancsak irányadónak kell tekinteni a 285/2001.(XII.26.) Kormányrendeletet, amelynek 6.§-a értelmében a kötvényen alapuló követelés a kibocsátóval szemben nem évül el.

Alperes a kereset elutasítását, a felperes perköltségben marasztalását kérte. A követelés elévülésére hivatkozott. Előadta, a 13.110/1948.(XII.24.) Kormányrendelet 1987. december 31-i hatállyal a 86/1987.(XII.29.) MT rendelettel történt hatályon kívül helyezése folytán 1988. január 1-jén megnyílt a perbeli kötvényekből eredő igény bírósági úton történő érvényesítésének lehetősége. A 84/1952.(XI.25.) MT rendelet 13.§ (2) bekezdése szerint, amely az 1945. január 1. napja után kibocsátott államkölcsonkötvényeken alapuló jogok elévülési idejét a kölcsön lejártának időpontját követő három évben állapította meg, az igényérvényesítésre három év állt felperes rendelkezésére. Felperes azonban csak e határidő lejártát követően érvényesítette igényét bírósági úton, ezért a követelés elévült.

Egyebekben kifejtette azt is, az MTJ-t nem iktatták törvénybe, az csak szokásjogi alapon alakította az ítélezési gyakorlatot, rendelkezései nem alkalmazhatóak a jelen perben.

A felperes az alperes elévülési kifogásával szemben állította, a perbeli jogviszonyra a 84/1952.(XI.25.) MT rendelet nem alkalmazható tekintettel arra, hogy a hatályba lépését megelőzően kibocsátott kötvényekből eredő követelések elévülési idejét egyoldalúan rövidítette meg, a magasabb szintű jogszabályokkal ellentétes rendelkezéseket tartalmazott, továbbá alkalmazhatóságát kizárja az a körülmény is, hogy hatályba lépése időpontjában a perbeli követelés elévülése nyugodott, a nyugvás megszűnésekor pedig a rendelet már nem volt hatályban.

Az elsőfokú bíróság 2007. szeptember 6-án kelt 5.G.40.267/2007/12. számú ítéletével a perbeli államadóssági kötvények ellenében alperest a felperes részére 2.200 forint és annak 2007. január 13. napjától a kifizetés napjáig terjedő időszakra az adott naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamata, továbbá 19.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

Az ítélet indokolása szerint a perbeli kötvényeken alapuló igény 1959. január 1-jén vált esedékessé, ezért elévülésére a Ptk.é.l. 85.§ (3) bekezdése értelmében a korábbi jogot kell alkalmazni.

A Magyar Magánjogi Törvényjavaslat (MTJ) 1292. és 1293.§-a, valamint az 1881. évi XXXIII. törvénycikk 42.§-a értelmében az elévülés nyugszik, ha a követelés érvényesítése akadályba ütközik, a nyugvás idejét az elévülés idejébe nem lehet beszámítani. 1959. január 1-jétől 1987. december 31-ig a perbeli kötvényeken alapuló követelés érvényesítése akadályba ütközött, ennek következtében az elévülés „szünetelt”, nyugodott. A Ptk. hatályba lépésekor, 1960. május 1-jén tehát az elévülés nem volt folyamatban. Az elévülés nyugvásának megszűntekor 1988. január 1-jén pedig az elévülési idő a korábbi jog szerint még hátralévő teljes húsz évvel meghosszabbodott. Az elévülés tehát csak 2008. január 1-jén következett volna be. Felperes azonban igényét ezt megelőzően érvényesítette, ezért megalapozatlan az alperesi elévülési kifogás.

Az elsőfokú bíróság kifejtette azt is, a perbeli követelésre a 84/1952.(XI.25.) MT rendelet 13.§-ának rendelkezései alkalmazhatóságát a Ptk.é.l. 85. § (3) bekezdése kizárja. Az MT rendelet a Ptk. hatályba lépését követően esedékessé vált követelésekre vonatkozhat. Felperes, mint a bemutatóra szóló kötvények birtokosa megalapozottan érvényesítette alperessel szemben a kötvényekből eredő igényét, követelését összegszerűségében az alperes nem vitatta, ezért a főkövetelést a kereset szerinti összegben találta megalapozottnak az elsőfokú bíróság. Arra figyelemmel azonban, hogy az alperes fizetési kötelezettsége csak a kötvények teljesítésre való bemutatása időpontjában, azaz a fizetési meghagyásnak a felperes részére 2007. január 12-én történt kézbesítésekor állt be, az alperes az ezt követő napon esett késedelembe, így a keresettől eltérően ettől az időponttól áll fenn a Ptk. 301.§-a szerinti késedelmi kamatfizetési kötelezettsége.

Az ítélettel szemben az alperes fellebbezett jogi képviselő útján. Az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását kérte.

Előadta, a Ptk.é.l. 85.§ (3) bekezdése az elsőfokú bíróság téves álláspontjával szemben nem az elévülési időre, hanem csakis az elévülésnek a Ptk. hatályba lépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására, megrövidítésére írja elő a korábbi jog alkalmazását. Az 1946. július 1-jén kibocsátott perbeli kötvényekből eredő követelésekre a Ptk.é.l. 75.§ (1) bekezdése értelmében a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A követelések elévülési idejét a Ptk. 324.§ (1) bekezdése eltérő rendelkezés hiányában öt évben állapítja meg. Ugyanakkor a Ptk. hatályba lépését megelőzően kibocsátott és a Ptk. hatályba lépését követően is - a 65/1982.(XII.4.) MT rendelet 11.§-ával történt hatályon kívül helyezéséig - hatályban volt 84/1952.(XI.25) MT rendelet 13.§ (2) bekezdése szerint az 1945. január 1. után

kibocsátott államkölcson kötvényeken alapuló jogok elévülési ideje három év. E jogszabály rendelkezéseit pedig a perbeli kötvényekre is irányadónak kell tekinteni. Mindezekre tekintettel az elévülés nyugvásának megszűnésétől, 1988. január 1-jétől felperesnek igénye érvényesítésére nem az 1881. évi XXXIII. törvénycikk szerinti húsz éves határidő, hanem a 84/1952.(XI.25.) MT rendelet szerinti három éves határidő állt rendelkezésére. E határidőt azonban a felperes elmulasztotta, követelése elévült.

Utóbb, a 2008. január 29-én előterjesztett fellebbezés kiegészítésében alperes arra is hivatkozott, az 1881. évi XXXIII. törvénycikk állami értékpapírokban kifejezett tőkekövetelés elévülési idejét húsz évben meghatározó 37.§-át a belföldi államadóssági kölcsönkötvényekre vonatkozó egyes rendelkezések tárgyában kiadott, 296/1950.(XII.23.) MT számú rendelet 3.§-a hatályon kívül helyezte. Az elévülési időre nézve ezért nyilvánvalóan a perbeli kötvényekből eredő követelések esedékessé válásakor, 1959. január 1-jén hatályban volt 84/1952.(XI.25.) MT rendelet szerinti három éves elévülési időt kell irányadónak tekinteni.

Felperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, lényegében helyes indokai alapján. Hangsúlyozta, a Ptk.é.l. 85.§ (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az elsőfokú bíróság helytállóan alkalmazta az elévülés kérdésében az 1881. évi XXXIII. törvénycikk és az MTJ elévülésre vonatkozó rendelkezéseit. A 84/1952.(XI.25.) MT rendelet a jelen perben nem alkalmazható, tekintettel arra, hogy ellentétben áll a magasabb szintű jogszabállyal, a perbeli követelés nyugvásának időtartama alatt jelent meg, rendelkezéseit egyébként is „felülírta” a Ptk.é.l. 85.§ (3) bekezdése, amikor az elévülés nyugvása előtt, illetve a nyugvás alatt is hatályban volt magasabb szintű jogszabályokra utal vissza.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között vizsgálta felül és a fellebbezést az alábbiakra tekintettel megalapozatlannak találta.

Az alperesi fellebbezésben foglaltakra figyelemmel a perbeli igény jellege és ettől feltételezetten a követelés elévülése kérdésében kellett állást foglalni.

Az igény jellegének megítélésekor a Fővárosi Ítéltábla abból indult ki, a kötvény hitelviszonyt, kölcsönügyletet megtestesítő értékpapír, amelyben a kibocsátó arra vállal kötelezettséget, hogy a kötvényben megjelölt pénzüsszeget és kamatát vagy esetleges egyéb járulékait meghatározott időtartam alatt megfizeti a kötvény tulajdonosának. A kötvény által megtestesített jogviszonyra alapított valamennyi követelés tehát kötelmi jellegű, arra a kötelmi jog szabályait kell alkalmazni, így eltérő rendelkezés hiányában az elévülés szabályai is irányadóak.

A felperes perbeli igénye kölcsön és járuléka visszafizetése iránti igény, nem vitásan kötelmi jellegű követelés.

A továbbiakban az elévülés tekintetében a Fővárosi Ítéltábla álláspontja az alábbi.

A Ptk. 1960. május 1-jén lépett hatályba.

A Ptk. hatályba lépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. tvr. (Ptk.é.I.) 75. §-ának (1) bekezdése kimondja, a Ptk. rendelkezéseit - ha ez a tvr. másként nem rendelkezik - a hatályba lépése előtt keletkezett jogviszonyokból eredő és jogerős határozattal még el nem bírált jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kell.

Ugyanakkor a Ptk. elévülési szabályainak alkalmazására nézve a Ptk.é.I. 85. §-a eltérő rendelkezéseket tartalmaz. Így a 85. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, az elévülésnek a Ptk. hatályba lépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására, megrövidítésére a korábbi jogot kell alkalmazni.

Az idézett jogszabályi rendelkezésekből leszűrhető, azon követelések esetében, amelyek a Ptk. hatályba lépése előtt váltak esedékessé, lejárttá és ennek folytán elévülésük már a Ptk. hatályba lépését megelőzően megkezdődött, nem a Ptk. elévülési szabályait, hanem a Ptk-t megelőző korábbi jog rendelkezéseit kell alkalmazni.

Kétségtelen, a Ptk.é.I. 85. §-ának (3) bekezdése a korábbi jogot az elévülésnek a Ptk. hatályba lépését megelőzően bekövetkezett nyugvására, megszakadására és megrövidítésére rendeli alkalmazni. Ugyanakkor e rendelkezés értelmezése körében nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felsorolt jogi tények szorosan kapcsolódnak az elévülés jogintézményéhez, attól el nem választhatók, csakis azzal együtt értelmezhetők. Ebből pedig - az alperes fellebbezésében foglaltakkal szemben - az következik, hogy a Ptk.é.I. 85. § (3) bekezdésében foglaltak alapján a feltételek fennállása esetén az elévülés jogintézményének egészére, így az elévülési időre is a korábbi jog rendelkezéseit kell irányadónak tekinteni.

Korábbi jog alatt pedig a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a perbeli kötvények kibocsátása, a kötvényen alapuló hiteljogviszony keletkezése időpontjában hatályban volt jogszabályi rendelkezéseket kell érteni.

A perbeli kötvények kibocsátására a 6.620/1946.ME. rendelet alapján 1946. július 1-jén került sor 1948. december 31-i lejárat határidővel, amely utóbb a 11.710/1948. Korm. számú rendelet rendelkezései folytán 1959. január 1. napjára módosult.

A kötvények kibocsátása időpontjában hatályban volt 1881. évi XXXIII. törvénycikk 37. §-a az állami értékpapírokból kifejezett tőkekövetelés elévülési idejét a lejárat napjától számítandó húsz évben határozta meg. A 42. § rendelkezései értelmében pedig az elévülés nyugszik, ha a követelés érvényesítése az ott írt akadályba ütközik, a nyugvás idejét az elévülés idejébe nem lehet beszámítani.

A 13.110/1948. Korm. számú rendelet a lejárat időpontjában, 1959. január 1-jén kizárta a perbeli kötvényekből eredő igény érvényesítését, így ettől az időponttól az igényérvényesítést kizáró jogszabálynak a 86/1987.(XII.29.) MT. rendelettel történt

hatályon kívül helyezése időpontjáig, 1987. december 31-ig az elévülés nyugodott. A kifejtettek szerint felperesnek illetve jogelődjének 1988. január 1-től még a teljes húsz éves elévülési idő rendelkezésre állt igénye érvényesítésére. Felperes a kötvényekből eredő követelését ezen határidő lejártát, 2008. január 1-jét megelőzően bírósági úton érvényesítette. Követelése ezért nem évült el, helytálló az elsőfokú bíróság ítélete.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a peresztes alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet 3. § (5) bekezdése alkalmazásával megállapított, az áfát is magában foglaló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Az alperes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illeték viseléséről a Fővárosi Ítéltábla az 1990. évi CXIII. törvény 5. § (1) bekezdés a) pontja és a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

Budapest, 2008. június 20.

. Rózsa Éva s. k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s. k.
előadó bíró

Dr. Rutkai Éva s. k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiss Sándorné
tisztviselő